

Szerkesztői iroda:

Kassa, főtcza 64. sz. a.
hová a lap szellemi részét
illető közlemények kü-
lendők.

Kéziratok vissza nem
adattak.

Csak bérmentes leveleket
fogadunk el.

Semmit sem közlünk, ha
nem tudjuk, kitől jön.

SZINÉSZETI KÖZLÖNY

A VIDÉKI SZINÉSZET ÉRDEKEIT KÉPVISELŐ HETILAP.

Megjelenik minden vasárnap.

Felölős szerkesztő: Báthory Románcsik Mihály.

Kiadóhivatal:

Kassa, főtcza 64. sz. a.
hová az előfizetési díjak
küldendők.

Előfizetési feltételek:
helyben házhoz hordva, vagy
vidékre postán küldve:
Egész évre... 6 frt — kr.
Fél évre... 3 frt — kr.
Negyed évre... 1 frt 50 kr.
Két hóra... 1 frt — kr.
Egy hóra... — frt 50 kr.

Előfizetések bármely nap-
tól elfogadhatók.
Nyilt-tér soronként 15 kr. A
nyilttéri díjak előre fizetendők

Latabárné-Budai Adél meghalt

A magyar drámai színművészet Muzsája mély gyászt öltve, a fájdalom könyveit hullatja s vele sirunk mi is, mert nagy a veszteségünk, nagy a gyászunk.

Még fel se száradtak könyveink, még alig hangzottak el a búcsuszavak, még friss a sirhang, mely Thália egyik fölkezt papnőjének porhüvelyét fedi: s ma már ismét egy másik bájós lényt, egy kitűnő művésznőt siratunk; megrendülve, mely bánattal álljuk körül gyászos ravatalát.

Rövid nyolcz nap alatt, két fényes esillag hullott le a magyar színészet egéről. Kéler Ilona és Latabárné-Budai Adél.

Szívünk vérzik a fájdalomtól, ha e mérhetlen veszteségre gondolunk. Oh sors, miért érdemeljük mi e szörnyű csapást téled?! Hová jutunk, mi lesz befőlünk, ha drámai színészetünk oszlopai, ily gyors egymásutánban dőlnek ki? Halál! te élet nagy tika, miért rablod el tőlünk oly kérlelhetlenül büszkeségeinket, kiktől oly sokat reméltünk, s kiket annyira szeretünk!

Folyó hó 2-ikán, csütörtökön délutáni 3 óra-
kor terjedt el Kassán a mindnyájunkat lesújtó hír,
hogy Latabárné, a kassai közönség kedvence,
a kitűnő művésznő, örök álomra hunyta le szemeit.
Mindenki megdöbbenéssel vette e gyászhirot, noha
nem jött váratlanul, mert a művésznő, már hosz-
szabb idő óta küzdött a végzetes kórral. Vasárnap-
tól kezdve mind jobban körül vette az a eszöndes,
eletnélküli álom, melyből többé nincsen fölébredés.
A hagymáz betegség teljes kifejlődésével, mindin-
kább hanyatlott ereje; az utóbbi napokban már
eszméletét kezdé veszíteni s csak férje és az or-
vosok vigaszt nyújtó szavaira tért egy kissé, rövid
időre magához. Csütörtökön reggel 7 óra-
kor, utolsó szavait, a Miskolczról átjött anyósá-
hoz, özvegy Latabár Endrénéhez intézte, azután
elállott szava, néma lett. Pár perczel 7 óra után
elkezdett haldokolni s délután 3 óra-
kor végre kiszívenvedett. Végperczében iszonyuan küzdött a ha-
lállal. Szívszaggató volt azt látni, mint ragaszko-
dott az élethez. Zokogó férjét és anyósát, Kalocsá-
nyiné, volt színésznő, ki a beteg mellett örködött,
nagy nehezen bírhatta rá a másik szobába való
távozásra, hogy ne lássák a borzasztó kint. De
mire ezek a szobaajtóhoz értek: a hű nő, a jó
anya, már kiadá lelkét.

Ily ifjan meghalni, élte tavaszán, 27 éves
korában, ily hamar lefizetni a halál adóját: ez
megrendítő, ez kétségbeesítő!

A megboldogult mindenkihez egyaránt nyá-
jas, barátságos volt, azért szerette, tisztelte, be-
esülte őt mindenki, azért siratják most meg oly
sokan. Halála általános részvételt keltett Kassán.

Latabár Kálmáné, született Budai Adél,
1869. okt. 30-án lépett először a világot jellemző
deszkákra. Megnyerő modorával, rokonszenves ar-
czával csakhamar megnyerte pályatársai szeretetét;
kedves karesu teremtés volt. Szép színpadi alakja,
kivált a kardaloknok soraiból. 1872-ben a debre-
czeni színpadon csak a karban működött. Szabó
József művezető ismerte fel benne a tehetséget s
előbb kisebb, csak pár szóból álló mondókát adott
neki, de belátván szorgalmát, később nagyobb sze-
repeket is eljátszatott vele, melyeknek igen szép
sikerrel meg is felelt.

Két év mulva, 1874-ben, már mint elsőrendű
színésznőt ismerte meg e sorok írója, Várnay Fá-
bián társulatánál, melynek ő volt a legtehetsége-
sebb és legszorgalmasabb tagja.

Ha visszagondolok az akkori vidor kedélyű
leányra, kinek kedves társaságában, pályatársaim-
mal együtt oly sok vig órát töltöttem: elszorul
szívem. Kedves modorával, elmés, tréfás mondá-
saival úgy eltudta az embert mulattatni, hogy iga-
zán élvezet volt körében lenni. Nem bántott, nem
szólt ő meg soha senkit, azért volt kedvelt, egyé-
niség mindenki előtt, a ki csak ismerte. Áldott,
szerény, nemeslelkű, jó lélek volt. Oh miért is
kell az ilyenek meghalni, miért kell mindig előbb
azokat elvesztenünk, a kiket szívünk leginkább
szeret, s a kik a gyűlölséget nem ismerve, mind-
nyájunkat szeretnek! . . .

1876-ban már a szegedi színpadon láttuk,
mint fiatal hősnő és drámai szende szerepekben, melye-
ket annyi bensőséggel, annyi érzellemmel és oly
művészileg tudott betölteni. E gyors emelkedését,
egyedül fáradhatlan szorgalmának köszönhette. Az
ország bármely városában megfordult, mindenütt
közszeretettel részesült, és a közönség kiváló ked-
vence, volt úgy a magán-életben, mint a színpadon.

Évek mulva visszakért azon városba, a hol
kezdte a színészetet. A debreczeni közönség ezelőtt
6-7 évvel alig hitte volna, hogy a viszontlátásnál
élvezettel gyönyörködend művészi játékában. Vissza-
ment oda bemutatni haladását, hol meg is adták
neki az eli s merés jutalmát, s most gyászolják
benne a jövő reményét.

A kassai színtársulathoz Debreczenből f. évi
okt. 1-sőtől kezdve szerződött. Ekkor kötötte meg
a halállal is a szerződést. Szegény jó Latabárné,
Kassára jött — meghalni. — Neki ajánlották föl
az első jutalmajátékot, elfogadta, mintha érezte
volna, hogy nincs már sok idő hátra, sietnie kell.
„A jóslat”-ot vette jutalmául nov. 4-ikén. Ha tudta
volna ez a halás kassai közönség, hogy ez estén
adott koszorúk és bokrétaik, ahhoz egy hónapra,
december 4-ikére gyászvirágokká válnak s a ju-
talmazandó temetésére gyűlnek össze, lerovandó a
kegyelet adóját annak, a kinek játéka oly sokszor
könyveket esalt szemeikbe: bizonyára késétt volna
a kitüntetés ama jeleivel. Nov. 11-én „Nagyzás
hóbortja”-ban lépett fel utoljára. Ringheim Mari
szerepében. Előadás végeztével ki hitte volna, hogy
örökre legördült utána a függöny.

A halál, melyet oly gyakran színelte, mind-
nyájunk roppant fájdalomra eragadta közölünk,
pedig még oly sok joga volt az élethez. Elment! . . .
itt hagyott bennünket örökre! . . . örökre! Bor-
zasztó szó, iszonyu gondolat! Örökre eltűnni a
föld színéről, volt, — nincs többé! Ki fogja most
forrón szeretett férje homlokáról, a bánat felhőket
eloszlatni, ki fogja gondját viselni annak a két
neveletlen átvagyermeknek, (az egyik 5 hónapos,
a másik 2 éves) kinek fogják most már ezek
mondani: „mama, kedves mama!” Nincs többé jó
mama, nincs a ki csókjaival elhalmozza orcáitok-
at, nincs ki ölelő karjai közé zárva, az édes
anyai szeretettől áthatva azt mondja nektek: „ked-
ves kiskéim, ti vagytok örömöm, boldogságom,
világom!”

Szegény ártatlan teremtesek, nem tudjátok
ti azt felfogni, mi volt nektek az, kinek jég-
hidég homlokát utoljára a koporsóban megesókoltátok:
anyátok volt, édes anyátok, a milyen ez életben
többé soha sem lesz. Azt kérdezte a ravatalnál
állók egyike a nagyobbik gyermektől: „Hol a
mama? S a kis lélek vidor arczal, a ravatal felé
mutatva felelé: „Ott van, alszik! . . . Igaza van.
nem halt meg, csak aluszik, a boldogok álmát
alussza. . . Kihűlt a szív, lehunnya a szem, bezárva
az ajk. . . Itt hosszú volt a szenvedés, a kín, a gyöt-
relem, ott a föld ölében, a nyugalom, a béke vég-
telen. Oda lenn már nem fáj semmi! . . .

Nem gondoltam volna 6 év előtti elválásunk-
kor, hogy a viszontlátásnál, gyászom könyveivel
kell neki adóznom. E könyvek a tisztetet, a barát-
ság, a szeretet záloga. Isten veled, te kitűnő mű-
vésznő; isten veled te példányszerű, feláldozó hit-
ves; isten veled te páratlan jó anya; aludjál, pihen
békével kora síróban. Elköltöztél oda, honnan
nincs többé visszatérés, de szellemed, emléked
köztünk marad, megőrizük azt hiven.

Báthory R. Mihály.

† Kéler Ilona.

A kiváló tehetségű művésznő, már a rideg
föld ölében nyugszik. A differitisz öldöklő an-
gyala nem kegyelmezett a 20 éves ifju életnek,
melyhez a magyar színművészet annyi jogos re-
ményt kötött. Mult pénteken szenderült örök
álomra. Elhunyt általános, mély részvételt keltett
Kolozsvárt; ritka halott, kit annyi szem meglep-
nyezett volna, mint nemzeti tragoediánk, e fájda-
lom, már csak volt nagy reményét. A kolozsvá-
ri színházban e haláleset folytán a pénteki
előadás elmaradt; a színházon gyászlobogó lengett,
jelezve az intézet nagy veszteséget.

Temetése vasárnap ment végbe a közönség
nagy részvéte mellett.

Mintha édes mindnyájunkét temették volna,
olyan volt a gyülekezet. Egy arcz nem volt ott,
melyen a meghatottság ne látszott volna; tán egy
gondolat sem, mely nem arra felé irányult, hogy
ime: ezek a beszédes szemek, ez az ékesen szóló
száj, lecsukodtak örökre; erre a nemes ambícióval
tele életre ráborult, felemelhetetlen sötét éjjellel
az elmulás.

A színház előtt Mátray, rendező, a temetőben
a személyzet nevében Szentgyörgyi, a közönség
nevében Szász Gerő mondtak búcsubeszédet. Az
elhunyt művésznő koporsója el volt halmozva
szébbnél-szebb koszorúkkal. Ott láttuk a kol.
színház igazgatóságát, pályatársait, Pálmay Ilkát
és még 21 koszorút. A budapesti nemzeti szin-
ház igazgatósága táviratilag rendelt meg Ko-
lozsvárt koszorút; Erdélyi M. k. a. és Molnár
Szabadkáról részvétíratot és koszorút küldtek;
hasznlóképen Sztupa színtársulata is küldött rész-
vétíratot Maros-Vásárhelyről. Az elhunytól a
családon kívül, a kolozsvári színház igazgatósága
és a színház személyzete, külön adtak ki gyász-
jelentést. Pályatársainak gyászjelentése, a mely fáj-
dalom hangján van írva és így szól: A kolozsvári
országos nemzeti színház személyzete, gyászba
borult szívet tudatja, a magyar nemzeti színmű-
vészet összes művelőivel, és barátjaival, hogy Kéler
Ilona, a fenekölt lelkű ifju művésznő, a Kéler
gyöngéd barát és pályatárs, mindnyájunk mély
fájdalmára, folyó 1880. évi nov. 26-ikán egy
boldogabb, szób hazába költözött. Oltáraink szent
tüzenek egyik hű öre, a tragoedia muzsájának egy
választott papnője távozott el körünkől; gyászt,
fájdalmat és mély bánatot hagyva csak maga
után: hogy az ür, mely mögötte támadt, annál
kielenebb legyen. Ó, ki csak szeretni tudott, ki a
gyűlölködést nem ismeré, ki mindnyájunknak csak
örömet és gyönyört okozott: most hideg, szótalan,
néma lett. Örömrünk gyászt borított; az elsőt,
s ezt viruló, ifju élete árán szerző meg. E gyász-
ban elni fog emléke a jök és igazak szívében.
Álmodozál kivivott diadalairól, s legyen ébredé-
sed az eszme diadala!

G. B.

A magyar színészet rendezéséről.

II.

Mint a multkori cikkemben előadám, a magyar színészet rendezéséhez, illetve helyzetéhez javításához, három fődolgot tartok legszükségesebbnek:

1-szor, hogy *Pozsony, Sopron és Temesvár* színházai magyar kézre kerüljenek;

2-szor, hogy *Aradon, Debreczenben, Kassán, Pozsonyban és Szegeden* állandó-ítassék a magyar színészet; és

3-szor, hogy a vidéki magyar színészet, évi 50—60,000 frt subventióban részesüljön.

Megvallom, hogy mind a három: fogas-kérdés, melyeknek megoldása sok társadással jár és nagy nehézségekbe ütközik; — ámdé azért nem kivihetetlen, csak erős akarat és lankadatlan tevékenység, célratörékvés kell hozzá mindazon faktorok részéről, a melyek a magyar színészet rendezését, s ezáltal jobb sorsba helyezését akár nemzeti, akár kulturális célból — kívánják. Ha *Budapest hazafias képviselő testülete kitűnta szorítani az ország szívéből a német színészetet, hogy ezáltal is nagyobb tért nyujtson a magyarnak: megtehetik ezt Pozsony, Sopron és Temesvárt is!* Mind három helyen vannak tekintélyes, jó hazafiak számban, kik ez ügyben igen sokat tehetnek s ha egyszer az eszmet: a magyar színészetnek kebelükben meghonosítását, zászlójukra írják: mindenesetre célt érnek: és én megvagyok róla teljesen győződve, hogy *ama három városban, a magyar színészet meghonosítása, csak rövid idő kérdése, s hogy azon ferde viszony, mely ma fenn áll: megváltozik olyképen, hogy Pozsony, Sopron és Temesvárt a magyar színészet leendő gazdá, és az idegen a vendég, s nem megfordítva mint eddig vala.*

Hogy az említettem öt nagyobb városban, a magyar színészet állandósítása mily kívánatos: azt tudja mindenki, valamint azt is, hogy ez mily üdvös hatású lenne. Azon kell tehát egyezkednünk, hogy „az ige testté” legyen. E városok hatóságai, közönségei, a színészek és igazgatók munkálkodjanak közre s ha kell — és pedig kell, — áldozatnak e célra. Bizony-bizony hasznát veszik: külön-külön úgy, mint együttesen. Van az említett városok között nem egy, mely — bizony kevés áldozattal — már ma is állandósíthatja a magyar színészetet.

Hogy azonban úgy ezen, mint a többi városokban a magyar színészet existenciája biztosítsék s ezáltal a bizonytalan helyzet, a sallangos de különben üres és sokszor erkölestelen cassá-darabok utáni kapkodás megszűnjék, s a színészet valódi hivatásának élhessen, s hogy a magyar színészet ügye ha nem is „véglegesen” de rendeztesék, jobb állapotba helyeztessek: *arra multhatlanul és elkerülhetetlenül szükséges az évi 50—60,000 frt subventió!*

Legalább ennyit kell évente a központi igazgató tanács rendelkezésére bocsátani, mely aztán szükséglet szerint méltányosan és igazságosan

subveniálná, az arra érdemes és rendszeresen működő színtársulatokat.

Ugy, de ki adja ez összeget? — fogják kérdeni.

Hát biz azt adja — vagy adhatná az országgyűlés! Nemzeti és közművelődési célra adná, ha adná! Azon ellenvetés, hogy a magyar országgyűlés — a nemzetiségektől — nem segítheti a nemzeti és kulturális céllal a magyar színészetet: *gyáva és örült nyilatkozat. Magyarországon a magyar kell hogy ur legyen s ha ez nemzeti célra áldoz valamit: abban őt nem akadályozhatja se a német, se a tót.* Ha pedig az országgyűlés nem tudna vagy — a rosszul értelmezett békesség kedvéért — nem akarna segíteni a magyar színészetet: úgy a *fejedelemhez* kell folyamodni. Az, a ki ma egy színházra is ad körülbelül ily összeget évente: talán az összes magyar színészetért is hozna hasonló áldozatot.

Mert hisz a magyar színészet összessége talán csak ér és érdemel annyit, mint az egyetlen nemzeti színház, melynek különben is elégsé meg van vetve az alapja s mely óriási közönség által pártfogoltatván, nincs úgy rászorulva a segílyre, mint az örökös bizonytalanságban tengő vidéki színészet. Igen uraim! tisztelt pályatársak! ha az összes vidéki színészet annyi segílyben részesülne mint a meauyiben a pesti nemzeti színház egy-maga, a vidéki színészet felvirágozunk s a magyar színészet véglegesen rendezve volna.

A multkori cikkemben felhozott alapelvekhez vissza kell térnem, mivel azokat tartván kiindulási pontokul, bővebben ki kell fejtenem az azok körüli nézeteimet, melyeket nem ajánlhatok eléggé, a rendezést öhajtók pártoló figyelmébe.

Ugyancsak a színészet rendezésére ajánlott a szegedi színtársulatól, hogy „*hasson oda a miniszterium, miszerint minden vidéki városban alkalmas helyiségek építtessenek, hogy a társulatok hajlékot kaphassanak művészetük gyakorlására*”

Nagyon szép és üdvös kívánat! csak hogy a miniszterium oda nem fog *hatni* és nem *is* *hat*hat.

Ez házi ügye minden színészet igénylő városnak, melyek valóban gondoskodhatnának arról, hogy a színészet kellő és *ingyen* helyiségekben működhessek, hogy egyes tulajdonosok ne sároszólják a társulatok- illetve igazgatókat, kényük-kedvük szerinti magas és tulságosan feleségült színházbéreket, melyek a különben is terhes napiköltségeket tetemesen növelik.

Különbben ez irányban már eddig is sok történt: *Debreczen, Kassa, Kecskemét, Pécs, Szabadka, Szatmár* ma is ingyen színházat ad színészeinek; *Szombathely* csak az imént épített; *Nyitra* és *M-Sziget* pedig szándékozik építtetni színházat, melyek kétségkívül vagy ingyen vagy lehető legutányosabban boesáttatnak a színészet rendelkezésére. Községi és társadalmi uton várható ez másutt is; de a kormány nem parancsolhat rá egy városra sem, hogy színházat építsen, az évi segílyezést azonban helyeselheti, sőt ahhoz maga is hozzá járulhat.

TÁRCZA.

A váltó.

(Színmű 5 felvonásban írta Beresényi Béla. Először adatott a nemzeti színházban november 26-án.)

A szociális élet árnyképei ellen küzdeni a jelszó, melyet a jelenkor modern színműiről feladatuknak tűztek ki. A balkinövés, a társadalom minden rétegeiben oly hatalmasan üt fel Medusa fejét, az erkölesi bukás oly gyors egymásutánban szüli fajzatait, hogy egyrészt a politikai ítélet gyöngének tűnik fel a megtörésre, másrészt a nemesb érzésnek nincs elegendő ideje az undor és megvetés fegyverével s az önmagába szállás érett és higgadt öntanácsával, a javulás magvát elhinteni. E nagy harcra a színirodalom is belevegyül, anyagul a legkeltánsabb mozzanatokot bön-geszvén ki azon nagy chaosból, melynek, mintegy ragálynak, ma holnap a szép, jó és igaz is áldozatul esik.

E harc irányja két iskolát létesített. Az egyik megelégszik az erkölesi botlást, a vigjáték szokásos, erkölesi bukás fenyegetésével mint Damocles kardot feltüntetni; a másik tovább megy, lehullatja a függő kardot s az erkölesi bukást, a kétségbeesés gondolatával egy időben érleli meg, mint azon megérdemlett büntetést, melyhez a nemesis — nehogy kezét megfertőztesse — végrehajtól, a bukottat önmagát szemeli ki. E második iskola otthona Franciaország, s a magyar színirodalom, jelenlegi képviselőjét Beresényi Bélában, a

nemzeti színház tehetséges tagjában tiszteli, ki legújabb színművével „A váltó”-val kibontá azon zászlót, mely alá sorakoznunk kell.

A francia írók a szétzüllött élet számos phazisait örökíték meg. Ott áll az apa mellett a törvénytelen fia, a kényszerházasság szerencsétlen szép fele, a mesalliance boldogtalan lénye, a házasságtörés szárandó alakja; Beresényi egy új rémképet esatolt e társasághoz, az uzorsást, egygyé füzve a váltóhamisítással.

Az újdonságban szerzőjére ismertünk. Kit az élet minden mozzanatai olytén érintenek, hogy azokat a legkisebb részletekig a „hogy” és „miért” szavakkal kutatja, s nem nyugszik, míg az atom-műhoz nem ér, nem kimél időt, munkát, fáradságot s azt, mi muló kép gyanánt vonul el szeméi előtt, beható tanulmány tárgyává teszi: az, az egész létesítésénél egy ép, complet testet mutat be.

Beresényi ezen kevesek egyike. Ki őt akár mint színészt vagy a színképezde tanárát, akár mint embert ismeri, mindenben ez egy igazságot látja hirdető és megvalósítva. A finom ízléssel párosult műveltség, a tanulmány folytán szerzett képzettség, a megfontolt szó és tett egy testben és léleken van egyesítve, és igéit törvényként hirdeti. A szó nem pusztá szó, de lélektani tanulmány gyermeke, a tett nem pusztá tett, de lélektani szuggallat eselekvénye. S ez ismérvet műveiben is feltaláljuk. Személyeiben a kor egyéneit, a cselekményekben a szükségszerű bekövetkezést látjuk.

(Vége köv.)

A szegedi színtársulat a színügygyámolótegyetek alakulását is székségesnek tartja, remélvén, hogy ha ezek a színész-egyesület k. igazgatótanácsával szoros összeköttetésben lesznek, „lehetővé válik a kölcsönös garancia arra nézve, hogy jó társulatokat kaphassanak mindenkor a kisebb városok közönségei is.” Hát biz ez meglehet: de hogy ezáltal „a színtársulatok bizonytalan helyzete megszűnjék” mint ezt a szegedi színtársulat reményli: abban már tamáskodom.

Elismerem ugyan, hogy a színügygyámolótegyetek s színiügyi bizottságok alakulása által lendületet nyer ügyünk, mert minél több művelt ember érdeklődik színészetünk iránt: annál több lesz a pártfogó; de csak bizonyos határokig áll ez én nem szeretném, hogy a színészet, a színészet kezéből kivetessék s mások által vezettessék, mert az ily vezetésnél aztán gyakran a mellékérdékek az iránytadók s a protekció minden, s a telhetség, az ügy — semmi.

Meghajlom az oly színbizottságok előtt, melyek a színészet szellemi és anyagi érdekeit, magáért a színészetért emelik, előmozdítják, az ilyekre igenis szükség van; de nincs az olyanokra, melyek egy-egy telre összebóroznak, ugyan egy-egy társulatot s ennek felét vagy harmadát telközpén, — egészét pedig tavasszal szélnek eresztik. Az ilyen kurafiakra semmi szükség, valamint az olyanokra sem, kik valódi úzérkedést visznek a színtársulat és igazgató kárára, nevezetesen: hogy kivessék a színházat egy évre olesón és kiadják az igazgatónak *félre drágán*. Az ily bizottságokra semmi szükség! ezek nem megszüntetik, de növelik a színtársulatok bizonytalan helyzetét.

A szegedi társulat javaslatának harmadik részét, hogy t. i. „az országgyűlés fogadja a magyar színészetet törvényes gyermekének és helyezze a közoktatási miniszterium gondjai alá, s hogy legyen elismerve, hogy a színház ép oly szükséges, mint az iskola, s hogy irányában minden község hozzá méltóan hozza meg anyagi áldozatát” — egész teljességében pártolom. — Tekintessék a színészet nemzeti szempontból, ismeressék el annak a mi: művészetnek s közművelődési tényezőnek, s mint ilyen helyeztessék a cultus vagy más miniszterium rezortjába, mint ez Franciaországban is van s gyámolítottassék úgy az állam, mint a kormány és községek által.

Ezen nagy elveket azonban eleve csak jelez-nünk kell, lehet megmutatni az utat, melyen haladnunk, s a célt, mely felé törekednünk kell. Minthogy pedig ezek valósítása nem esapán tölünk függ: meg kell nyernünk mindazon faktorokat, melyek közreműködése jobb jövőnk megalapításához szükséges. Ezeket felkérni, buzdítani, a közgyűlésünk által, erre utasítandó igazgató-tanácsunk leendő hivatva.

De addig is, míg ez irányban valami történ-nék és történhetnék: tegyünk, javítsunk önerőnk ből helyzetünkön vagyis segítsünk magunkou s az isten is megsegít.

„Patakokból lesz a folyó, folyókból a tenger, — homokszemekből a hegyek.” Igyekezünk

A magyar színészet ponyva-sátrai és fénys palotái.

— Irta Molnár György. —

(Folytatás.)

A városok színügy-egyletei a mily mértékben látszólag és nem konszolidálólag előbbre vittek a színügyet, rövid néhány év után ép oly mértékben, ha ugyan nem mélyebbre építették azt.

Először is mindenik egylet egy ugrással a fővárosi igények színvonalára iparkodott kapaszkodni — de persze nem viszonylagosan, nem aránylagosan, nem a tényezők és a körülmények számbavételével.

Mindenik egylet azon volt, hogy drága, költséges operát szervezzen — idegen ajkuakból, mert hiszen valódi magyar opera még a központon sincsen.

E siralmas opera-társulatok hangerőlködéséi, a vidéki városokban található kintorna-zenével, természetesen nem eléghitték ki azt a kis csoportból álló zeneértő közönséget, mely itt-ott elszórva található; s nagyobb résznek pedig teljességgel nem kellett; tehát az egyletek nyakán oly teher gyanánt esüggött, mely nem hozta be az énekesek fizetését; csak hogy az opera olyan cifra mulatság, melynek színpadi külső kiállítására is sokat elnyel és így kettős súlylyal nehezedett az egyletek pénztárára, e mellett pedig a drámai válfajok önállóbb fejlődését, szabadabb mozgását is akadályozza

A nagyvárosiaszkodás affektálása az operával káros következményeket szült, gyorsan kimerítette

CSARNOK.

Képek az amphitheatrum multjából
s jövőjéből.

Ha azon rajzokat melyeket eddig a német képeslapok közöltek a római s veronai amphitheatrumokról figyelembe vesszük, úgy mi is adhatunk két képet az ó-budai amphitheatrum multjából s jövőjéből.

„Das Bud für Alle“ ezimű képeslap (1880. 1. f. 5. lp.) közli a római színikört Nero császár idejéből. A nézőhely kör alakú, köröskörül lépcsőzetes emelvények, közepén Néro díszpáholyával; az Arena födelzetét kifeszített vitorla vászon képezi s az előadás tárgya egy gladiator küzdelme a vad tigrissel s utána egy keresztényen család, mely Róma város felgyújtása vágyával terhelte, martalékba dobása a vad állatoknak. Míg a gladiator küzd a vad tigrissel, addig az áldozatnak szánt család, férj, nő s leány gyermek Néro páholyával szemben nézik a nehéz küzdelmet, s várják míg reájok kerül a sor.

Ilyen volt a régi színi előadás Rómában s ez volt a színeszet az amphitheatrum falai között, s a római nép ez időben mégis magát más barbár népek fölött a legmiveltebb népek tartotta.

Valamint Rómában, úgy Aquineumban sem lehettek szelidebbek a színi előadások s az amphitheatrum itt bármikor keletkezett, ugyanazon vad s kegyetlen előadásoknak adott helyet.

Kr. u. majdnem 3 századig, a kereszténység üldözésével foglalkozott s a feltárt kép szerint Jézus követői elfogattak, elítéltettek s itt is a látványosság áldozatává tetteket.

Nero midőn 67. évben Görögönt legyőzte, népének örömet kívánván okozni, a római arenát szőnyegekkel s virágokkal díszítette fel s az abba az élkelő hivatalnokok s hölgyeknek kívül a népből 80.000-et bocsátott be; s ezen fényes előadás nemcsak a rabszolgáknak a vadállatokkal küzdelését s a győzteseknek felszabadítását, hanem a kereszténységgel vádolt egyéneknek elvérzését jelentette. Ilyen áldozati jelenetek vonzótták be az aquineumi amphitheatrumba is a nézőket s ha az áldozatok küzdes közt vérzetek el, nem ok, hanem a vad állatok esikorgó fogakkal s éles körmeikkel tépték szét őket, tapsoltatták meg.

Hála az istennek, hogy ily színi előadásoknak ma már nincs helye.

A másik kép melyet feltárunk a jövőre vonatkozik: „Garten Laube“ (1888. évi 8. f.) közlőn a veronai amphitheatrum rajzát, annak nagyrészt mind épségben megtartottnak mutatja be. E színikörbe, hogy a közönség látogatása gyakoribbabb s vonzóbbá tétessék, nyári színpadot állított fel, melyben olasz színészek a jelen századnak s izlésnek megfelelő szindarabot játszanak; a színház előfüggőnye, a régi amphitheatrum küzdelméről, rajta a kép a vad állatokkal való viaskodást ábrázolja;

de a függőny felgördültével nem kegyetlen, hanem a nemesi érzésnek megfelelő jelenetekkel találkozunk.

Remélhetjük, hogy a mi fővárosunk területén, ó-budai részen feltalált és kiásott amphitheatrum romjai között, mely látogatott hely fog lenni a közönség időöltésére s mulattatására, mint a veronaiak, nyári időny alatt ily színikört fog állítani.

Tervelek szerint eddig következőkre van kilátás: az amphitheatrum körül magas töltés vezetése, mely elő fakkal lenne beültetve, hogy idővel kör-séta vonalt képezzen külön bejárókkal; az arena nyugoti része kiépítettnek s fedéllel látatnák el. észak-i részén gloriét emeltetnék, honnét a történelmi emlékre szét tekinteni lehetne, végre a nézők kényelmére vendéglő s az őrzetre álló hely rendeztetnék be.

Réső Ensel Sándor.

Fővárosi hírek.

— A zágrábi károsultak javára. A nemzeti színház tagjai elhatározták, hogy Mukányit a zágrábi földrengés által károsultak javára elő fogják adni a népszínházban. Az előadás, decz. 7-én, kedden lesz.

— Magyar daltársulat Budán. Mezey János, az első magyar dalcsarnok igazgatója, mult szombaton ismét meg kezdte előadásait, még pedig Budán, szemben a ráczfürdővel az Eichberger-féle ház „virágosok“ ezimű vendéglőjének nagy termében. Első előadását szép számu közönség előtt tartotta. A társulat jó erővel rendelkezik s a magyar tagokon kívül, angol, francia s német énekesek is lépnek föl vendég gyanánt.

Vidéki hírek.

— Népszínműi-pályázat Debreczenben. A debreczeni színész-egyesület igazgatósága a magyar népszínmű irodalom fejlesztése céljából, 30 darab kir. aranyat tűz ki egy egész előadási estét betöltő énekes népszínműre. A beküldés határideje 1881. január 31-ike. — A beküldött pályaművek közül a bíráló bizottság által előadásra ajánlott mind színre fognak hozatni és a pályadíj s színehozzott művek legsikerültebbjének fog kiadni, a mire névze irányadoul szolgál a bíráló bizottságon kívül, a nagy közönség ítélete is. — A pályaművek a szerzők nevével bezárt jelíggel levéllel Mándok y Béla színgazgatóhoz Debreczenbe küldendők. A pályadíjért versenyre bocsátott művek, a brutto bevétel után szokásos 10 százalék tiszteletdíjban részesülnek. A tiszteletdíj és jutalomban részesült művek, — kivéve Mándoky igazgatását — szerzőjük tulajdona marad.

— Pályázat színházi prologra. Az „Eperjesi Széchenyi-kör“ ezimű közművelődési egyesület 150 frankot aranyban tűz ki pályadíjjal, egy, az Eperjesen épült új színház megnyitására elszavazandó vagy előadandó alkalmi prologra. Ezen prolog szavaltai vagy drámai formájú lehet, vonatkozással kell bírnia Sárosmegeye és Eperjes törté-

mi is minél több kedvezményt elérni, hogy annál több eszköz legyen helyzetünk előnyére s jövőnk javítására.

Hassunk oda saját tevékenységünk által is, hogy minden városban ingyen működhetési helyiséget, fűtő anyagot (s a hol légszusz van): ingyen világítást s bármilyen csekély segélyt eszközölhessünk. Meg kell törni a közönség jégét! „Kérj, adatik; zörgess, nyitattik“ — mondja az írás. Kérjünk, zörgessünk mi is mindenütt, a hol számunkra valami előny kivívható. Kérjük meg a vasutársulatot igazgatóit, hogy az eddig is gyakorolni szokott utazási kedvezményt terjesszék ki odáig, hogy minden színész, kö. ve és bizonylatok előmutatása mellett a vasutakon katonajegyvel utazhassék, hogy a szintársulatok podgyászai második-harmadosztályu teherként szállíttassanak. Kérmezzük a színiplébélyeg-átalány teljes eltörlesztését. Ha a hírlapoknál megtörténhetett ez: miért ne történhetne meg ez színiplapoknál is. Ebből különben is mindössze csak pár száz forint haszna van az államnak. Csekély összeg egy országnak, de valamiske a színészetnek.

Létesítsünk bármiként is egy kölcsön-segély pénztárt — oly alapokon mint a nemzeti színházban van, — mely a központon az igazgató-tanács felügyelete alatt, a nyugdíj pénztárnok által kezeltetve — hivatva lenne a sokszor — nem enyhébbé miatt — megszorult színészek és igazgatókon, — jótállás mellett — kölcsön által segíteni; hogy ezek ne kényserfűljenek néhány forint miatt megakadni, vagy nagy megkárosításokra uzsora-kamatra szorulni. Tudjuk azt, hogy sokszor egy egész társulat működése megakad — sőt feloszlik — pár száz forint. Mily áldás lenne ily esetekben a rendszeres kamatokra kölcsönző segélypénztár, melyet részvényekre alapítva, egy év alatt islétesíthetnénk s mely végre is nekünk használna s a színészetnek jövedelmezne.

A működésre névze szövetkezzünk. Hogy az erkölestelen irányzatnak vége legyen s a dramai művészet utjából az akadály elháríttassék, mondjuk ki egyetemenlegesen — és tartuk is meg — hogy csak a szolid, a zenei tekintetben szép operettek adják, a frivolokat nem. Tűzzünk ki évente a nyugdíjalap- vagy a tagdíjakból három rendbeli pályadíjat: dráma, vígjáték és népszínműre, melyek közül a jutalmat nyerteseket minden igazgató tartozzék — arányos összegért — megszerezni, és előadni.

Kérjük fel a kormányt, hogy az idegen nyelvű színészek, lovardák, muzeum- és panorámások engedélyezését korlátozza; s a hatóságokat, hogy ezeknek, a magyar színészet helyi működésének idején vagy előtti 6 héttel, engedélyt soha ne adjon.

Ezek mind kivívható dolgok, és látszassanak bár apróságoknak, de igen nagy hasznára lennének színészetünknek.

Bényei István.

— minthogy nem jövedelmezett — a vállalatok tökéjét, de egyszersmind magával rántotta az egész színiügyet.

Az egyletek első lépése tehát már hibás volt, előreláthatólag sokáig nem tarthaták föl magukat. Pedig előttük állott a nemzeti színház furesa operája, mely a színpadon bábeli nyelvzavarban és csupán vendégek közreműködésével, erőlködve tarthatja föl magát, pedig itt az énekművészet egyik leghatalmasabb tényezője: a remek zenekar, magába is kitűnő élvezetet képes nyújtani.

Már későn okulva saját kárunkon, az operával felhagytak. Igen ám, de a közönség egy része csupa affektálásból is, már most kívánta az operát, s mert nem volt, tehát nem is bérelte ki oly számmal a páholyokat.

Hiba volt az egyletektől, hogy az opera föladata után nem szerveztek kitűnő operetteket, inkább apró és magasabb stílusban irt vig opera-személyzetet, melylyel az operát elfeledtetnék volna.

Ma már az ugynevezett játékok vagy comicus operák, mely-khez a „Kisasszony feleségem“, „Kis herceg“, „Bocceccio“-feléket is sorozom, teljesen nélkülözhetővé tehetik az izléstelen operetteket, melyek ellen ma már hasztalan anathémázunk, mert ugy is lejártak magukat, s nagyon helyesen ebből fejlődtek a kecses zenéjű, könnyed és vidám tréfákkal fűszerezett comicus operák, melyeket Rákosi kitűnő tapintattal és izléssel herdozt színpadára s leszorította a „Három esőruka“, „Herczegasszony“, „Szép Helena“ stb. efféle posványos operetteket.

E comicus-operák ma már olyan válfajt képeznek, mely állandó helyet foglalván, fent ma

rad; a kisebb igényű, de szükséges énekezni művészi élvezeteket kielégítik, s a tehetetlenül kapaszkodó vidéki és külvárosi operamániát, operaffektálást kiirtják, kipótólják.

A mi viszonyainkhoz mérve tehát váltig elégséges a comicus-opera válfaj az operák és operettek helyett. Ha pedig volnaak városok, melyekben egy-egy csoport a közönségből mégis óhajtaná a nagyobb szabásu operákat, akkor álljanak össze több városból és egy-egy saisonra biztosítsanak elegendő bérletet, mely alapul szolgáljon egy jelesen szervezett opera-társulat fenntartására.

Tekintettel a nemsokára megnyitandó új operaházra, Kolozsváron kellene a nemzeti színháznak egy fiók-opera társulatot szervezni, melyből a succésentiait merítse; természetesen ezt oly rendszeres módon, oly tapintatos szakértelemmel és magasabb niveau-ról kell intézni, hogy csakis hivatott egyének, a központon ének-zeneművészi elméletet végzett, valódi tehetségek szerződtesse-nek, kik néhány évi gyakorlat után az operaház színpadán is megállhassanak. Nemesak énekeseket, zenészeket is kellene itt az elmélet után a gyakorlatlal nevelni. Hogy a kolozsvári opera minden tekintetben megfelelőhessen a hozzá kötött reményeknek s magasabb intencionál, természetesen a nemzeti színház budgetjébe 25 ezer frtot kellene még fölvenni, mely a kolozsvári színházban fejlődő fiók-opera fenntartására fordítatnék, s melynek fejében az operaház intendaturája csupán felügyeletet gyakorolna. Így néhány év alatt a kolozsvári fiók-opera nevelne ének- és zeneművészeket, nevelne karmestereket, fejlesztene magyar zeneszerzőket, meg intendánsnak való szakértőket,

sőt operai rendezőket is. A 25 ezer forint mellett az operaházban már elhasznált, és csupán kitározott kellekkel is segitene a kolozsvári fiókoperát, valamint a hangjegy anyagokkal is, melyeket használatul kikölcsönözne.

Igy a 25 ezer forint évi segélyt bőven elegendő volna, s az operaház ezzel anyagilag is végtelen sokat nyerne, mert nem kényserfűlne méreg drágán idegen énekeseket szerződtesni, kik az élenkebb műsort is akadályozzák érdekes haladásában, míg az illető a magyar szöveggel elkészül, s végre sem lesz magyaros, ellenben pedig a 25 ezer forint segély erejével, Kolozsvárról nyert olcsóbb és minden tekintetben kiképzett tehetségek szerződtesésével, alkalmazásával, tökéletes magyar operánk lesz mindig. A 25 ezer forint segély csak látszólagos kiadás volna, mert a gage tisztán visszafolyna.

A kolozsvári opera aztán minden évben 2 hónapos cyclost tarthatna valamelyik nagyobb városban, például Aradon, még pedig egyik évben ápril—május, másik évben szeptember—október havakban, nagyon természetesen e hónapokban való működhetéseért az aradi színház igazgatójának vagy részt, vagy százalékot, vagy bizonyos összeget kellene fizetnie, s a helyáratokat magasabbra emelnie, hogy az egész saison Aradon töltő szintársulatnak, nagyobb kárára ne váljék az operastagione, mely hetenként ugys, legtöbb 3 előadást tartván, a vasárnapok átengedésével s a többi napok fölhasználásával, mindkét fél érdekei könnyen kielégíthetnének.

(Folytatjuk.)

neti multjára s a tiszta hazafiság és nemzeti szellem dicsősítését kell magában foglalnia. A pályázó művek idegen kézzel, tisztán és olvashatóan leírva, a szerző nevét rejtő jellegű levelek kíséretében, 1881. évi január 10-ikéig nyújtandók be a kör titkárhoz. — E szerint tehát nemcsak sárosme-gyeiek, de mások is pályázhatnak.

— **Az aradi népszínmű-bírói** bizottság, az „Ezres bankó“ című népszínművet egyhangulag előadásra ajánlotta.

— **Szegedi hírek.** A köztörvényhatósági bi-zottság, a színház választmány azon kérelmének, hogy a Falk-féle 136,000 frtnyi adományuk másodszorban befolyandó kamatjövödelmeit, az állandó színház javára fordítsa s a kitűzött czél megvaló-sítása végett egy bizottságot küldjön ki kebeléből, — helyt adott. E szerint remélhető, hogy az ál-landó színház ügyének terve, még e tél folyamá-ban határozott alakot öltend. — A szini-egyletek összesen 106 tagja van. — A pénztár állása 833 frt 53 kr. — A város köztörvényhatósági bizott-sága az 1878., valamint az 1879. évre is 5—500 frtot becsotott a választmány rendelkezésére szin-észtel czélokra, mely összegekkel Aradi Gerő szin-igazgatót segélyezték; a folyó 1880. évi 500 frt, e ezimen most van kiutaltványozás alatt. — Elnök-nek az időközben leköszönt Marinkéh Mihály he-lyébe, egyhangulag Szluha Agoston ur választ-atott meg. — Aradi Gerő színtársulatának havi fizetése 3329 frtra rug. — A bonyi Gyula jutalom-játékául: „Mirabeau ifjúsága“ adatott telt ház előtt. A közönség meleg tapsokkal s egy szép koszorúval tüntette ki a jutalmazottat. A szokési jelenetben Siposnéval együtt, zajos tapok- és több-szöri kihívásban részesült.

— **Kecskeméten** Lá sz i né jutalmául „Egy színész élete“ adatott, szép számu közönség előtt jó előadásban. A közönség a jutalmazottat tapso-kkal fogadta, a ki különben egy szép koszorút is kapott. Lásziné kitünő képességeinek ez alkalom-al is bizonyosságát adá, érzelmeivel, bensőség-gel és mélységgel szavalt, s az előadás folyamán szép játékaival többször tapsoakra ragadta a közönséget, mely külön is kihívta. Különösen sikerült alakítást mutatott be még Tóth Antal, a ki szintén több ízben kihívták.

— **Györről** is javában folyának a jutalom-játékok. Nemrégi Mikei Lajos javára a „28-ik szám“ adatott szép közönség előtt. Boross La-josnak pedig mult esütőtörökön volt jutalomjátéka, színre került Szigligeti „A rab, vagy a váltóhami-sító“ népszínműve, mint értesülünk telt ház előtt. Meg is érdemli, mert Boross a színtársulat köz-keveltségü és sokoldalú tagja, ki mint szakrendező is, kiváló tevékenységet fejt ki. — Beódy Gábor jutalmául Wilbrandt Adolf hatásos színműve „Fabi-riczius ur leánya“ került színre Ditröy fordításáb-an. Jutalmazottat a közönség a kitüntetés számos jelelvel halmozta el. A szép és érdekes jelenetek-ben túlgazdag darabot, a jelenlevők igen kedve-zően fogadták. A főbb szereplőket, minden felvona-s után kihívták. Előkészületre ki vannak tüve: „Methuzalem“ operett, „Mózes“ színmű, „Apa és fiú“ új népszínmű. Ez utóbbit a szabadkai népszí-nmű-pályázatra is beküldetett, legalább a kimutatás-ban olvastuk e czímet, de még nem ítélték fö-lötte; éppen azért esodálkozunk, hogy már elő-adásra ki is tüzetett.

— **Bogyó Alajos** szízigazgató, színelőadások tarthatása iránti engedélyért folyamodott, a csabai járási szolgabírószághoz. Nevezett szízigazgató elő-adásait, már e hó folyamán óhajják megkezdeni Csabán, honnan januárban Eger-be megy. — A csabai közönség feszült érdeklődéssel várja a tár-sulat megérkezését.

— **Szabadkán** mult szombaton Lecoq vig operája a „Kis herceg“ adatott először. A kedves zenéjü vig opera nagy tetszésben részesült. Hétfőn Maurice Pál látványos drámája „Samit“ került színre. A czímszerepet Balassa Károly játszta, kit az előadás folyamán 8-szor hívtak ki s nyílt jelenésekben is többször megtapsolták. A második felvonásbeli csataképlet a dan-dellai szorosban, nagyszerűen sikerült. A köz-zönség zajos tapsviharral fejezte ki elismerését Molnár rendezése iránt, ki e drámát a népszínház színpadára sceniozta. — A szabadkai színiügyi bizottság, Zajonghy tenorista és Dalnokné szer-ződtetését, jóváhagyólag tudomásul vette. — „Em-ber a szónak“ első versenymű, csak felsíkert ara-tott, e szerint az 50 aranyuk nem lett meg-érdemelője.

— **Bényei István** szízigazgató, a földren-gés által károsult zágrábiak javára 30 frtot küld-ött az „Egytetérés“ szerkesztőségéhez, mint fiz e czélra rendezett előadás tiszta jövedelmének felét.

— **Szatmárt** a második bérelt szerdán vette kezdetét „Alherceg“ franczia vígjátékkal. Az első bérelt műsora a következő darabokból állott:

Pry Pál, Petand király, Fromont és Risler, Kor-nevilli harangok, Boceaccio, Saint Tropezi urnó, Járvány, Kis herceg, Oh azok a férfiak, Bees-letszó és Choufleuri, Ferreol, Falu rossza, Legény bolondja, Fatinicza, Gusztáv ur, Stern Izsák, Ki-csapott diákok, Magdolna, Titilla hadnagy. A 20 előadás között 10 új darab adatott béreltben. — A jutalomjátékok sora Szatmárt is megkezdődtek; az első Bényeiné H. Emmáé volt nov 25-én, a „Tíz leány“ operette és „Az eladó ház“ vígjáték. — A színház zsutolásig megtelt, ülőhely hiányá-ban sokan visszatértek, mert a földszinten rögtön-zött s beállított padok is teljesen el voltak fog-lalva. A közönség kiváló figyelemmel tüntette ki régi kedvencét; 10 szebbnél-szebb virágcsokor és két koszorú hullott a színpadra, hol megjele-nésekor zajos és hosszantartó taps fogadta a ju-talmazandót.

— **Makón** H o m o k a i L. színtársulata, a mult vasárnap a „Vereshaju“ előadásaival fejezte be szereplését, másnap Zentára utazott. A társulat Makón deficit nélkül működött. Az ottani lap értesülése szerint, bevételé több volt 1000 frtuál, kiadása kevesebb 500 frtuál. A tagok között a kiadason felüli összeg osztatott ki megfelelő arány-ban, mivel nem rendes havi fizetéssel voltak szer-ződöttve.

— **40 éves jubileum.** Megelőző számaink egyikében már tettünk említést Benedek József 40 éves (nem 36, mint tévedésből írtek) színési jubileumáról, melyet először Kassán, f. hó 9-én fog megtartani. Benedek körutat szándékozik tenni s folkéri általunk igazgatótársait, hogy tekinték hosszú, küzdelmes működését, melyet a színpá-lyán eltöltött; mint színész, mint igazgató, a szín-észetnek és a hazának áldozta föl összes törek-vését. Ne vonják meg tőle az alkalmat ez ünneppé megtartására nézve. Minden társulatnál csak egyszerű szándékszik föllepni, egyik legjobb alakításában pl. Fősvényben. — Mi a magunk részéről megpendít-tük a veterán színművész érdekében az eszmét, és hisszük, hogy nem fogja egy igazgató sem ez emlékünneppé megtartása alól magát kivonni. Tegyük ez ünnepet általános színesztetvé. Hisz Benedek is azon utörök közé tartozik, kik a küz-delemteljes körülmények közt, lelkesült buzgósággal és nemes kitartással működtek nyelvünk és nemzetiségünk apostolaként. Adjuk meg tehát mindnyáján az érdemnek, az elismerés való-dí jutalmát! — Kérjük azon szízigazgató urakat, kik hajlandók Benedek Józsefet egy előadásra meghívni, sziveskedjenek ezt velünk tudatni.

— **Nagy-Becskereken** Arday Ida k. a. ju-talmául, mint utólag értesülünk „Proletárok“ ad-atott elő zsutolt ház előtt, melyért a főderem tek. Szerényi urat illeti, ki a jutalmazandóiránti szives-ségből a jegyeket, már az előadást megelőző napon elarusította. Sok ily derék műpártoló adjon az ég színészettünknek!

— **Kassán** Müller György karnagy jutalmául a „Kis doktor“ operette került színre. Mint hall-juk az elsörendű tagok és a zenekar tagjai elő-adás előtt a színpadon egy-egy értékes gyűrűvel, a karszemélyzet pedig egy szinten igen értékes órával és lánczszal lepték meg karnagyukat, tisz-teletük jeléül. Ezenkívül a jutalmazott kapott egy nagy babékoszorút is. Az előadás előtt Tell Vil-mos opera nyitányát adta elő a zenekar, a fuvola magánrészt a jutalmazott maga játszta. Az operette előadása jól sikerült. Krecsányi Sarolta (Fioretta), Molnár Erzsi (Beatrice), Erey a czímszerepben zajos, megérdemelt tapsokat arattak.

— **Pápán**, Balog Alajos színtársulata, mult szombaton kezdte meg előadásait „Bánk bán“-nal Mint az ottani lap írja, ez estén alkalma volt a meglehetősen számu közönségnek, egy pár drámai tehetséget megismerni, a társulat tagjai között. A czímszerepben Balog Árpád szép sikert aratott, a mit a közönség méltó elismerése és tapsa kísért. — Igen szö volt a Tiborczczal való jelenete. — Balog Alajos, Biberach, kitünő intrikusnak bizo-nyult. — Závodszyk Marit (Melinda) megjelenése-kor már tapsokkal fogadta a közönség, a mi csakugyan jogosult is volt. Balogné (Gertrud), Ligeti (Petur), Erneyei (Endre) kifogástalanul tölt-tek be szerepeiket. — Vasárnap „Legény bolond-ját“, hétfőn pedig „Boceaccio“-t adta elő a derék, törekvő társulat, nagy tetszés között.

— **Baján**, Csókáné jutalmául a „Proletárok“ adatott zsutolt ház előtt. Megjelenésekor zajosan megtapsolták, bokrétát is kapott tisztelőitől és min-den nagyobb jelenése után kihivatott. — Vedress Gyula, Baján is a rendező jutalomjátéki darabját választotta szép tehetségének megjutalmazására: „Az örültek háza Dijonban“ című színművet. Első jelenésében tapsvihár és koszorú fogadta, ké-sőbb is többször hívták a lámpák elé.

— **Halálozás.** Özveggy Zeyk Elemérné, született Takács Julia vidéki színésznő f. évi no-

vember 26-án a budapesti Rochus-kórházban, élte 25-ik évében elhunyt. Béke poraira!

— **Beküldetett.** Nyilatkozat. A „Békés-me-gyei Közlöny“ közelébb azt írta hogy én, Krec-sányi Sarolta urnót, és Hevessy Sándor barytonista neveit adtam volna be, mint szerződött tagjaimét, a békés-esabai szolgabírói hivatalhoz. Az igazság érdékében, ki kell jelentenem, bár mennyire is megüsztelve érezném magamat, ha Krecsányi Sa-rolta urnót, — mint aradi szízigazgató koromban — tagjaim között láthatnám; most azonban a lelkesülés szemüvegén Kovácsicsné Sarolta nevé-t olvashatta valaki. Krecsányi Sarolta tisztos ne-vének; — Hevessy Sándornak keresztelték pedig, a nálam levő Haday Sándor bariton énekest. Az igazság, és nehogy kérkedőnek tünjek fel, készítet-tet e nyilatkozattételre. Kelt H.-M.-Vásárhelyt, 1880. decz. 1. Bogyó Alajos, szízigazgató.

Rövid hírek.

— **Kis-Várdán.** Grimm János szízigaz-gató, a mult héten 5 előadást rendezett. Az utolsó előadás „Ozmán basa“ volt. — Sz é c s é n y b e n Ürményi Lajos igazgatása (?) alatt, hét tagból álló társulat működik, csekély pártolás mellett. — Sz i g e t i József „Viola“ című népszínművét vasárnap három városban adták egyszerre: Kas-sán, Miskolczon és Debreczenben. — A p é c s i püspök, Károlyi Lajos színtársulatának, 100 frtot adományozott.

Irodalom és művészet.

— „A milliomos leány“ vigjáték 5 felvonásban, írta H i a d o r (Jámor Pál). Igen ha-tásos mű, jóvő szíamunkban közlünk belőle mu-tatványt. — Ugyane szerzőtől megszerezhető még: „Nagy Sándor“ történeti tragoedia 5 felv.-ban; „Koszorú“ vígjáték 3 felv.-ban; továbbá „Törvönnyelen vér“ dráma, mely eddigelé a hol csak előadták, mindenütt nagy tetszést aratott. — Melegen ajánljuk, lapunk kiváló munkatársának műveit, a szízigazgató urak becses figyelmébe!

— **Megjelent** és beküldetett szerkesztő-ségünkhöz, a „Regényvilág“, magyar családi regénytár, a művelt közönség számára. E czím alatt, Révai testvérek Budapesten folyóiratot indítottak meg, mely tartalmánál és munkatársainál fogva, nagyobb figyelmet érdemel az eddigi hasonló vállalatoknál. — Az első füzet tartalma a követke-ző: Péter Péter, regény Jókai Mórtól; Kód előttem, kód mögöttem, regény Véka Lajostól; vers Szász Károlytól; Gloria, spanyol korrajz Gal-dos B. Gerez után; Quisissana, regény Spielhagen-től Peterdi József fordításában és több apró közle-mény. A regényvilág egyuttal 100 aranyat tűz ki pályadíjul oly magyar regényre, mely tárgyát ha-zánk jelen századbeli társadalmi életéből veszi. A pályadíj csak abszolút becsű munkának ítéltetik oda. Pályabírák lesznek: Beöthy Zsolt, Kazár Emil és Péterfy Jenő. A folyóirat ára negyedévre 1 frt 50 kr. félévre 3 frt, egész évre 6 forint. Ajánljuk a művelt olvasó szives figyelmébe.

— **A képzőművészet** társulat titkára egy felhívást küldött be hozzánk közlés végett, melyet azonban lapunk korlátolt tere miatt egész terjedelmében nem közölhetünk. Megemlítjük a felhívásból, hogy a képzőművészet társulat, folyó évi decz. 15-én tartandó műsorsolásán, összesen 800 nyeresémtárgy sorsolttatik ki 41,135 frt ér-tékben. A nyeresémtárgyak festményekből, szob-rokból és aczélmetszetű képekből állanak, miud-annyi kitünő hazai művészek által előállítva. — A főnyeresémtü Munkácsy Mihály „Múteremben“ című 5000 frtos olajfestménye képezi. 1000 frttól 2000 frtig terjedő értékkel bíró festmények foglal-tanak a sorsolás jegyzékben. Minden egyes fest-mény mübeesével bir. A sorsjegy ára darabonként csak egy frt. Megrendelések Budapestre, az orsz. magyar képzőművészeti társulat titkári hivatalához (súgarút, műcsarnok) intézendők. A kínálközö al-kalmat kiki felhasználhatja arra, hogy csekély koczakázattal értékes műtárgyakhoz jusson. — A sorsolásból befolyó jövedelem, az egylet által mű-vészí czélokra fordittatik.

Szerkesztői üzenetek.

— R. E. S. urnak B p e s t. Szives közreműködését köszönettel fogadjuk. A t példányt megindítottuk.

— Nemóknak Bpest. Tárgyhalmaz miatt, meg kellett szakitanunk.

— Szilányi Ernő urnak Páris. Megkaptuk, köszönjük a figyelmet; pár nap mulva levelet írunk.

— B. J. urnak. Megkaptuk mindkettőt. A válasz későn érkezett, a jelen számba már nem szoríthatunk be. Üdvözlöjük!

— Szölok az urakhoz. Arad. Cikkét nem közölhetjük, mert a kérdéses dolog azon az uton, melyen őn véli, segíteni ugy sem lehet. A rendező előtt meg kell hajolni.